

Κείμενο

[Η διείσδυση του εαυτού μας σε ένα κείμενο]

Γνωρίζω καλά όσα έχουν λεχθεί για τη σημασία της ανάγνωσης. Έχω ακούσει κάθε τι που μας διατυμπανίζουν, όταν εμποτιζόμαστε από την επίσημη εκπαίδευση: ότι το διάβασμα διευρύνει τους ορίζοντες και αναπτύσσει την ικανότητα στον γραπτό και προφορικό λόγο, ότι ενθαρρύνει την προσήλωση και τη φαντασία. Ακόμα, υποστηρίζεται ότι αναπτύσσει την περιέργεια και την ευαισθησία μας και ότι οι προσλαμβάνουσες παραστάσεις¹ μας αυξάνονται με την κατανόηση της ίδιας της αξίας των κειμένων. Ωστόσο, οι αξιόλογες αυτές γενικεύσεις δεν παίζουν ρόλο στην ουσία της ανάγνωσης και δεν απαντούν πειστικά στο ερώτημα «ποιος ο λόγος που είναι σημαντική». Η αλήθεια βρίσκεται αλλού.

Έχω την πεποίθηση πως υπάρχει μια μεταφυσική της ανάγνωσης, που έχει να κάνει με πολύ περισσότερα πράγματα από τη διεύρυνση των πνευματικών οριζόντων. Η διείσδυση του εαυτού μας σε ένα κείμενο έχει κάποιες θεμελιώδεις επιπλοκές. Η ανάγνωση, εφόσον είναι προϊόν ελεύθερης βούλησης, σημαίνει ότι θεωρείς δεδομένο έναν άλλο τόπο και κατευθύνεσαι προς τα εκεί. Και όπως κάθε ταξίδι, έτσι και το διάβασμα είναι μια μετακίνηση προς έναν άλλο τόπο. Ταυτόχρονα είναι και μια μορφή σχολίου για το μέρος απ' όπου έφυγες. Η ηθελημένη ανάγνωση ενός βιβλίου είναι κατά κάποιον τρόπο ένα σχόλιο για την ανεπάρκεια της ζωής μας ή δηλώνει έφεση προς αυτήν την κατεύθυνση. Με άλλα λόγια, όταν διαβάζουμε ένα βιβλίο, δε μεταναστεύουμε απλώς στον χώρο του κειμένου, αλλά τροποποιούμε τις απόψεις μας για τα πάντα, επανατοποθετούμαστε, για να δούμε τα πράγματα διαφορετικά. Η ανάγνωση, λοιπόν, εμπεριέχει μια αλλαγή του εσωτερικού μας προσανατολισμού και κατάστασης.

Όταν μας απορροφά ένα βιβλίο, συμβαίνει ό,τι και με τον διαλογισμό. Αντί να ανταποκρινόμαστε στο άμεσο περιβάλλον μας, στρεφόμαστε στη διαδικασία αφομοίωσης μιας σειράς μηνυμάτων κι ανταποκρινόμαστε σιγά σιγά σε αυτά. Κι ακόμα, όπως και με τον διαλογισμό, έτσι και με την ανάγνωση η αναπνοή και ο σφυγμός μας μοιάζουν να αλλάζουν. Όπως θα έλεγε ένας μανιώδης αναγνώστης αστυνομικών βιβλίων, τα ερεθίσματά τους προκαλούν αγωνία, ταχυκαρδία. Οι εσωτερικοί ρυθμοί μας τροποποιούνται κατά την ανάγνωση με άρρητους² τρόπους. Η διαδικασία αυτή μεταμορφώνει κατά κάποιο τρόπο όλο το σύμπλεγμα του εαυτού

¹ προσλαμβάνουσες παραστάσεις: παραστάσεις ή πληροφορίες που υπάρχουν στη συνείδηση και που βοηθούν στην πρόσληψη νέων ανάλογων παραστάσεων

² άρρητους: δύσκολα περιγράψιμους, αφανέρωτους.

μας. Επομένως, κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης είμαστε διαφορετικοί, αλλά η διαφορά έχει μεγαλύτερη σχέση με τη διαδικασία καθαυτή παρά με το βιβλίο που διαβάζουμε.

Φυσικά, η μετάβαση από τον κόσμο που ζούμε, σε εκείνον του βιβλίου που διαβάζουμε είναι μια διαδικασία πολύπλοκη και σταδιακή. Δεν ανοίγουμε την πρώτη σελίδα και απομακρυνόμαστε απευθείας από το περιβάλλον και τις έγνοιες μας. Αυτό που συμβαίνει είναι μια σταδιακή απορρόφηση, μια ανταλλαγή, στην οποία εμείς εγκαταλείπουμε τις ρίζες στο εδώ και τώρα, για να «προσγειωθούμε» αλλού, στον κόσμο του βιβλίου. Όσο πιο ολοκληρωμένα μπορούμε να το κάνουμε αυτό, τόσο πιο πολύ μπορούμε να πούμε πως πράγματι διαβάζουμε. Το δέντρο που έχουμε μπροστά μας πρέπει να ξεθωριάσει, ώστε και το δέντρο της σελίδας να μπορέσει να αποκτήσει σχήμα και μορφή. Όμως, η επιχείρηση αυτή δεν είναι καθόλου παθητική. Εμείς αποφασίζουμε ότι θα γίνει έτσι.

Η κατάσταση κατά την οποία αυτός που διαβάζει «βρίσκεται αλλού» ήταν στην παιδική μου ηλικία μια συγκλονιστική αποκάλυψη. Η πρώτη άφιξη στον κόσμο του βιβλίου που διάβαζα ήταν τόσο εκκωφαντική, ώστε πάντα ανυπομονούσα να γυρίσω σε αυτόν. Σε αυτήν την εμπειρία οφειλόταν επίσης και η συνειδητοποίηση του τι ήθελα να γίνω και να κάνω μεγαλώνοντας. **Μέσω της ανάγνωσης μπορούσα να επαναπροσδιορίσω το περιεχόμενο της ζωής μου**, να ξεκαθαρίσω ποιος ήταν ο σκοπός της και τι ήταν επείγον να γίνει. Αυτές οι δύο συντεταγμένες δεν καθόριζαν και διαμόρφωναν τις πράξεις μόνο των χαρακτήρων που συναντούσα στις αναγνώσεις μου, αλλά επιδρούσαν και στη δική μου ζωή, τουλάχιστον για το διάστημα που ήμουν απορροφημένος στις καταστάσεις του βιβλίου.

Σ. Μπίρκερτς (1997). *Οι ελεγείες του Γουτεμβέργιου* (μτφ. Λ. Εξαρχοπούλου). Αθήνα: Καστανιώτης, 94-100 (διασκευή)

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80 -100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Ποιες απόψεις έχουν διατυπωθεί, σύμφωνα με το κείμενο, για τη σημασία της ανάγνωσης βιβλίων; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 10)

- B2.** Ποιος τρόπος ανάπτυξης ακολουθείται στην τρίτη παράγραφο (Όταν μας.... διαβάζουμε») του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 5)

Γ. (Μονάδες 15)

- Γ1.** «Μέσω της ανάγνωσης μπορούσα να επαναπροσδιορίσω το περιεχόμενο της ζωής μου».

Χρησιμοποιώντας την παραπάνω περίοδο, να γράψετε μία παράγραφο 50-60 λέξεων.

(μονάδες 10)

- Γ2.** Για ποιους λόγους ο συγγραφέας χρησιμοποιεί το α' ενικό πρόσωπο στην τελευταία παράγραφο (Η κατάσταση... βιβλίου) του κειμένου;

(μονάδες 5)